

Մ. ԳՕՐԻԶՕՆԷՐ

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Ինկիլթէրա վէրի անոր բերէնս տը կալըն քէսպի սըհհէթ իլլէմէսին...

Չաթը հաղրէթի Շահանէ թարափընտան ինկիլթէրա գըրալիասընս...

Յէսամէթլու բըրէնս տը կալ հաղրէթլէրինն կէչէնտէ խասթալըզա...

ՊՏԻԼ ԱԶԻԶ Դըրալիա հաղրէթլէրի թարափընտան...

Մախտուլմիմ բըրէնս տը կալըն աղըր սուրէթտէ խասթալըզա միւսթէ...

Պու պապտէ օլան չիւքրանիի մախտուսէմ...

Կէչէն հափթա, Բուժ բաթրիգը խանէսինտէ թէճէմիլ...

Բուժ բաթրիգը խանէսինտէ տիւնըի կիւն մուսադըտ օլան մէճիսին...

1286 Զիւլհիճէ 2 ՄԱՀՄՈՒՏ ՆէՏԻՄ

Մէլիսիմ չիթանըն պաշանկըճընտան պէրու սուրմագսըքըն...

Վէ Աթինա սօգաղարըն պիլէ սուպաստըքընտան...

Էրզրում վալիսի, վէ ահօրտիւնճիւ օրտույի հիւսանուն պաշ...

Պաղտատա թապ ունէշը օլունան Զէվրա նամ...

Ալընան թէլէկրափարըն մամէլինս տէն անլաշըտըքըն...

Անիտէ Սիւլէյմանիէտէն, ասըլարա գարաշ...

Խիթրէրին իչնտէ, մէշուր Բասուլ տախի...

Պօրճ իչն մահպուտ օլանլարտան 25 Նէֆէրինին...

Լանեսա վիլայէթի տախիլինտէ, Գօնիշալը...

Կէչէն հափթալար, նասըլ քի պիլդէօյլէտէ...

Գրամօճան Սէրուլէ Էֆէնտինին 70 Եաշընտա...

ազմի տարի պապա իլլէմիշ օլտուղու մաէթթէսի...

Իսթանպուլ լիմանընս կիրէն կէմիլէրի լաղըմ...

Տարը շուրանըն կէնիլ Բէյիսի Նիւսաթթէ...

Բուսնուգ տէմիր Եօլու արտալարընըն, Գէօսթէ...

Իշ պու չարչէնպիս կիւնիւ, առաւմէն պիրիսի...

Պուսնու իւզէրինէ սաաթթէ պիրիսի սանա...

Պէեանէ հաճէթ օլմադըն իւզըն, մէրգուճան...

Պու թարգ վաղարըն զաղէթամըգ տա սիլաթի...

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԻԼԻՐ ԱՎՍԹԻԼԻԿ-ՄԱՃԱՐ

Բէշթա, 16 փետր. Չիւսթապա նամ Սըրպ զաղէթամընըն...

Վէլասալ, 16 փետր. Գեաֆֆէյի Եէնի վիլայէթի, Նաբօլօն...

Այնի թէճէմիլտէ, տախիլինէ նաղըր, պիր սիւալ...

Բարիս, 16 փետր. Պու կիւն, Մ. Գօնիլինն ճէնաղէ...

Table with 3 columns: Name, Amount, and Date. Includes entries like ԳԱԼԱՅԱ ԲԻՍՏԱՍԵ, Իսհ. Սահ. 5...

ԽԱՐԻՃԻՑԷ

ՍԱՂԱՄԱՍ, ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Ինկիլթէրա հիւ քիւմէթի իլլ Միւճ. թէմէայի...

Պալէտէ գիլքի սէպգաթ իտէն ահատամէ...

ՄԱԹՊՈՒԱԹ՝ ՎԷ ՀԻՆԻՔԻՆԻՄԵԹԻՆԻՐ
Գանունը, վե գազանին լայնհա-
լարը վե պիր տեվլեթին հարաքեաթ
վե իճրաթը, վե ումուրու իտարէյե
տայիր թէտապիր իթթիխազը, վիւ-
քէլայէ պիր չէյլէր տիր : Պու չէյլէ-
րին մուհաքէմէսի, վե հազդարընտա
պէհանը լէյ վե միւթալէա օլունմասը
իթիտալ վե էտէպ տայիրէսինտէ օլ-
մազ իւզրէ ճայիզ տիր շու շարթ իլէ
քի մուհաքէմէ վե միւլահազա, մէյ-
տանտա օլան գուսուրարըն իսլահ ի-
տիրիպ օրթատան գալտըրըմասը մազ-
սէտի իլէ իտիրիպ, մուգալէմէթէ սէ-
պէպիլէթ վիրմէսին :

Գազանին իթաաթ իթմէք, պիր
վաղիթէ օլուպ, անճազ գալանինի
թահան, վե պէհէնիլմէնէն գալանին
հազդընտա սիւքիւթ իթմէք պօրճ
տէյլ տիր :

Հիւքիւմէթ լէրին մաշալասը օլան
մաթպուլաթ սէրպէսիլթի, ասըլ,
իսլահ վե իգմալ իսիլմէսի արզու օ-
լունան գուսուրարը կէօթէրմէնէ
մալսուս տուր :

Եօգսա, պիր միլլէթին, գալանի-
նին իսլահըն, պալիթ վե թէսաթիւֆ-
տէն պէքէմէսի լազըմ կէլիր, չիւքի-
հիւքմար, պիր տայիրէյի մալսուսէ-
տէ վե ճիւմէնին մաթէվլէնտէ (վե-
րեւը) պուլանտուրունտան, գանուն-
լարըն թէսսիրինի հիսս իլլէմէզ. մէզ-
քիւր գանունլարըն թէսսիրինի հիւքմ-
տարա պիլտիրմէքիլի եալընը վիւքէ-
լանա իհալէ իլլէմէք իսէ, միլլէթի,
պիր գալ քիլինին, իրատէյի քէյիլէ-
սինէ պըրազմազ տիւմէք տիր : Տիւմէք
քի միլլէթէր, հիւքմարլարը իլէ,
եալընը մաթպուլաթ սէրպէսիլթի
սայէսինտէ իթթիլաթ տա պուլունմազ-
տա տըրլար :

Հիւքիւմարլարըն իլլինէ չէքիլմիլ
պուլունտուրը վե տիլարտան տէ-
րունինէ հիլ պիր քիմէնին կիրմէսի
միւքմին օլմաթան տայիրէյի թէնիլիր
իտէճէք նուր, մաթպուլաթ սէրպէսի-
լէթի ըլըր տիր :

Միլլէթին չիքեաթիւթ էտէպիլէսի
(յարալան) հիւքմարլարըն բայի թալի-
թընա (գահին ոտիցը) վասըլ օլմազ
իգթիլա տըր, պիր ատամ եալընը
շալսսէն կէօրտիլիլ թաղիլաթ հազ-
դընտա հիւքմարա իլլէթիքա իլլէ-
մէյիպ, սայիր հէր խուսուստա իլլէթի-
եա իտէպիլլիր Ծէօյլէ քի միլլէթին սա-
ատէթի հոլինէ մազարաթը թօգու-
նան հէր չէյ հազդընտա չիքեաթի-
լէթի սէրպէսիլթի վար տըր :

Սանաթ վե եալսոտ թիճարէթ հազ-
դընտա ֆէնա պիր գանուն, վե եա-
լսոտ հազդընտ պիր վիրիլ, չէհիլլէրին
հուգուրունու տեազ ալթընա ալըն-
տըգտա էհալլիլէ նէ տէրէճէ մազար-
լալթ մուճիպ օլուր իսէ, օնտան զի-
եաթ մազարաթը մուճիպ օլուրլար :

Գանունլարըն թէքիլ վե իսլահ ի-
տէն հիւքիւմէթէ քեաթիլթի գանուն-
լարըն իսթալարըն (պակաութիւն)
կէօթէրմէք վե պիլտիրմէք իլլին մաթ-
պուլաթ սէրպէսիլթի հազըր տըր :

Գանունլարըն իսթալարըն վե էշ-
խասըն (անձինք) նամէշուրն (սպօրի-
նաւոր) հարաքեաթը պէյիլտէ եա-
լընը պիր ֆարգ վար տըր :

Գալանին մազարաթը օլուրգտա
հէմ անէլէր իթաաթ իթմէք վե հէմտէ
անէլէր գալըն չիքեաթիլթ իթմէք ի-
ճ պ իտիր, էլիսաթը մուսալթիլթ
նամէշուրնաթ ալէյհիտէ իսէ, էվլէլ
չիքեաթիլթ օլունապիլիր :

Ֆազաթ պուլունն իլլին, մաթպուլաթ
սէրպէսիլթիլին լաքըք վէճիլ իւզրէ
մէվնուտ օլմաթ լալը օլուպ, օլհալ-

տէ վիւքէլա իգթիտարլարըն սույի
իսթիմալ իթմէք իսթէտիքտէ, վարը-
դըն թէէմին իտէն գանունլար իւզէ-
րինէ միւհսսէս օլան մաթպուլաթ սէր-
պէսիլթիլ, մէզքիւր սույի ամէլլէրի
մէյտանա չըգարմասըլա ազ եարտըմ
իթմիլ օլմազ վե միլլէթին չիքեաթիլթ
էտէպանէսի, բայի թալիլթ հիւքմար-
լէ վասըլ օլարազ, իսլան վիւքէլանըն,
հիւքմարլարըն հուգուրունտա պէյիլթ-
րինի ալթտըրաճաղընտա չիւքէ եօգ
տուր :

Հիւքիւմէթ, գօրգազ վե գուրուն-
թուլու օլան էֆրատը էհալլինին էֆ-
քեարըն հապս վե չիքեաթիլթին մէն
իլլէտիլի հալտէ : գարանլըգտա գալ-
միլ կիպի տէօրթ թարաֆըն կէօրմէզ
վե սույի իսթիմալաթ քէօքէլլիր վե էն
ատի մաեթ մէմուրլարըն տէսթօթ-
լուգտա պուլունմալարըն լուլաաթ
վիրմիլ տիմէք օլուր, չիւքի մաթպու-
լաթ սէրպէսիլթիլին պուլունմալար-
ըն շու թէհիլթէսի վար տըր քի պէօ-
յիւք մէմուրլար չօգ տէֆա ուֆազ
թէֆէք սույի ամէլ ու հարէքէթլէրի
պիլլէմէնէճէքլէրլինտէն, վե պու պիլ-
մէյիլ, պազէն տալի, պէօյիւք մէ-
մուրլարըն իլլինէ կէլէճէկինտէն, մաթ-
պուլաթ սէրպէսիլթիլ, պու իքի սույի
հալէ չարէ օլարազ, հիւքիւմէթի ալ-
տաթմըլար իսէ, հիւքիւմէթէ հա-
զըգաթի հալի խապէր վիրիլ վե պը-
րազմազ քի կէօնիլ լաթթիլ իլէ
կէօլլէրինի գալաքէպ, վուգու պու-
լան սույի ամէլ ու հարէքէթլէրի կէօ-
մէմէլլէք իթմիլլէր :

Մօնթէքիլէ, տէսթօթ հիւքիւմէթ
լէրին մէմալիլթէրի հուսուստ, չէօլ
եթլէր օլմազ լազըմ կէլիր տէմիլ տիր
վե հազըգաթին մաթպուլաթ սէրպէ-
սիլթիլինէ գարալ պիր թաղըմ թէտ-
պիլլէր իթթիլաթ իլլէմէք, վե պիր մէ-
մալիլ իլլիմ սահիպի օլմաթան ատամ-
լար իլէ իհաթա իտէլէք, էֆքեարը
թաղիլթ իթմէք, հազգաթիլթիլթիլթ-
լէր պիր հիւքիւմէթին հիլ պիր վա-
զըթտա գապուլ իտէճէկի չէյլէր տէ-
յիլ տիր :

Հիւքիւմէթլէր, քէնտի ամէլ ու հա-
րէքէթլէրինէ տայիր սէօյլէմէք վե
եազմազ խուսուսլարըն եալընը քէն-
տուլլէրէ հասը իտէլէք, քէնտիլլէրինէ
իթաթիլթիլ մաղարաթլարը պիլմէքտէ
տէյիլ տիրլէր :

Քէնտիլլինէ ճէվապ վիրիլմէսինէ
րուլսաթ վիրմէնէն պիր հիւքիւմէթին
սէօլլինէ իթիմաթ օլունմաթըպ, քէնտի
հալինի մուհաքէմէնէ մէզուլիլթ վիր-
մէնէն հիւքիւմէթին ալէյհիտէ հէր
նէ սէօյլէնիլ իսէ իթիմաթ օլունուր :

(ճար տիւ Պօսթօր)

ԱԶԳԱՅԻՆ

5 յունվար 1872 ի. Պօլիս

... խմբագիր
Ձեր ազգագուտ լրագրոյն 1827 թը-
ւոյն մէջ Ապուլեիլի ոմի ստորագրու-
թեամբ յօդուած մը կարդացինք, յու-
րում Պ. յօդուածագիրը Ալիայ մէջ բո-
ղոքականութիւնը ուսիլից ծագումն
առած ըլլալն և անոր ինչ դարման
պէտք ըլլալն յայտնել ուղած ատեն,
նոյն ինքն բողոքականութեան ան-
դունդը գահալիլթաճ էր :

Բողոքականութիւնը Ապուլեիլից որ բո-
լորովին անձանթ չէ մեղի, որպէս զի
Ալիայ մէջ բողոքականութեան տա-
րածման մասին իւր տարած հոգն ու
գիշերատալ աշխատութիւնը ի լոյս չի-
նէ, անցեալ տարիներու մէջ յիշեալ
եկած մի քանի բարերարաց անհոգու-

թիւնը և անթիթութիւնը կը տընի կը-
տամբել, իբր թէ անոնք եղած ըլլային
պատճառ գալիք թերեհատութեանց
սակայն ճշմարտութենէ յանդիմանուե-
լով՝ կամ լաւ ևս է ըսել՝ պահ մը իւր
խղճի ճայնին անսալով կը խոստովանի
թէ «Ապուլեիլ» որ ժամանակաւ դարախո-
մէք, այժմ դժբաղդ վիճակ մ'ունե-
ցած է, որպէս թէ ըսեր՝ Ապուլեիլ
որ երբեմն ազգասիրաց տեական աշ-
խատութեամբ բարեխաղիք մ'ունէր,
այժմ հեռացած է իւր նախնի գիրքէն,
չնորհիւ իրեն պէս մէկ քանի իմաս-
տակներու :

Թէ բողոքականութեան տարածման
և թէ անհատականութեան ծաւալման
սատար մ'է ինքն է, ինչ կուզէ բա-
րերարներէն որ ոչ թէ իրեն պէս շըր-
թամբք ալ արդեամբ անմահացու-
ցած են զԱպուլեիլ : Եթէ Հայոց պատ-
մութիւնը իւր ձեռքն ունենար բողո-
քական յօդուածագիրը, կարծեմք այս-
պէս տմարդաբար չպիտի պատասխա-
նէր նախնի բարերարաց գործնական
արդեանց : Եւ թէ ստոյգ է որ յօդ-
ւածագիրը Ապուլեիլից ազգային պատ-
մութեան անգետ է և զայն ուսանելու
անիւղիթ, տակաւին բարերարաց նոր
անուններ կան, զորս կուտամբ արդ-
իրեն յիշել :

Պ. յօդուածագիրը կը յիշէ անշուշտ
որ 1852ին Անտոնեան Մեծ. Բալհան-
նէս աղայն ուղեւոր իւր գիւղի հայ ման-
կըտին մտաւոր մշակութեամբ օգտա-
կար ընել ազգին, իւր մասնաւոր ծախ-
քով Ապուլեիլին տղայ մի բերել տա-
լով ի Պօլիս Մայր եկեղեցւոյ վարժա-
րանին մէջ իրթել տուաւ յուսումն ե-
րաժշտութեան, հայկաբանութեան,
աղբ. պատմութեան և քրիստոնէական
հաւատոյ, որոնք արդի ժամանակիս
մէջ թէ և այնքան կարի որով իւր չու-
նին, սակայն 52ին համար փիլիսոփա-
յութեան հետ զուգուիլու էին՝ մանա-
ւանդ գաւառաց մէկ :

Եւ ժամանակաց յիշեալ բարերա-
րը՝ զայս պատանւոյն թէ ճանապարհի
ծախքը և թէ նորա ամակտան վարձ-
քը իւր վերայ առնելով զրիկը յԱպու-
լեիլ, որ գաւառականութիւնը բուս ընդ-
երկար և բաւականաչափ ծառայեց աղ-
գին :

Իբր յիշէ անշուշտ դարձեալ Պ. յօդ-
ուածագիրը, որ ոչինչ յառաջ քան զայս
ամ. դժգոհելով Ապուլեիլից իւրեանց
որդւոց այն կացութեանը վրայ, որ ի-
րենց քաղաքակիրթ ազգաց կամ եր-
կիրներու հետ ունեցած յարաբերու-
թեանց առթիւ տեսած պատանեկաց
կացութեանց չեն պատասխաներ, ու-
ղեցին բարերարը գրից վերածել գիւ-
ղին վարժարանը, և որովհետեւ նիւ-
թապէս իրենց կարողութիւնը չէր նե-
րեր, աղերս մատուցին բազմերախտ
բարերարի մը — և ինչու անունը պա-
հեմք. — փափաղեան Յարութիւն է-
ֆէնտիլ, որպէս զի բարերարէ նաեւ
իրենց, անհրաժեշտ եղած պէտքերն
հոգալով ի յառաջադիմութիւն Ապուլե-
իլ վարժարանին : Յիշեալ բարերարը
չ'իլլալով մերժել իւր հայրենակից եղ-
բարը աղերսն ու պտղատանքն, և նր-
կատելով նաեւ որ վարժարանը բարե-
կարգելու հարկին առջեւ ամենէն ըզ-
գալի պէտքը ուսումնական գաւառուի
մը կարեւորութիւնն է, ուստի ամեն
զոհողութիւն և ջանք ի գործ դնելով
Գահվէճեան Պետրոս անուն ուսումնա-
կան և բանիբուն տնօրէն զրիկը յԱպու-
լեիլ, որոյ թէ ամակտանը և թէ դպ-
րոյն նիւթական ամեն պիտոյը հո-
գալով մեծ ծառայութիւններ մատոյց

գիւղին, կարծեաւ ասով չ'իլլաւ բա-
ւականանալ Մեծ. Բարութիւն էֆէնտի
փափաղեան, և որպէս զի վարժարանը
ապագային մէջ յանբարեկարգութիւն
չ'գատապարտուի, մեծ դրամական
գումար մը նուիրեց վարժարանին եւ
տուաւ զայն աւանդ Ապուլեիլից հա-
ւատարմի և բազմահարուստ անձի մը,
որոյ ամակտան չահովն է որ ցարդ կը
մատակարարուին պիտոյը վարժարա-
նին Ապուլեիլ :

Ապերախտութիւն մ'է, այո՛, մեծ
ապերախտութիւն մը մուսնալ բարե-
րարաց անունը և յիշատակը, և չ'օրհ-
նել զանոնք, որոց բարերարութիւնը
իրենց ժամանակին համեմատ մեծ են
և նշանաւոր :

Մակայն Պ. յօդուածագիրը, որ տեղ-
ւոյն վարժարանին մէջ դաստառուու-
թեան պաշտօն կը վարէ այժմ, ինչ
ծառայութիւններ մատուցած ունի յօ-
գուտ Ապուլեիլ, որոցմով ուղէ պար-
ծիլ և նուազել բարերարաց վարկն ու
յիշատակն : Կըզամբ որ Պ. յօդուածա-
գիրը Ապուլեիլից ալ բան մ'ըրած է,
այն է՝ իւր կաղմած ընկերութիւնը, ո-
րոյ նպատակն է՝ ինչպէս լըր գծած
կանոնադրէն իսկ յայտնի է, Հայաս-
տանայց եկեղեցւոյ դուլթիւնը բողո-
քական ժողովարանաց պարզութեան
վերածել, պատկերներն ու խաչերը
վերցնել, ծէսերն ու արարողութիւն-
ներն փոփոխել, քահանայներն իրենց
կարգէն լուծել, և իւր ուս կանոնաց
դէմ մեղադրող պրերն կառավարու-
թեան մատնել, իսկ կնիկն հրապա-
րակաւ 50 գաւառան (ֆայախալով) ծե-
ծել, որոյ վրայ Ս. Պատրիարք հօր ու-
շաբուրթիւնը կը հրաւիրմը և կիմա-
ցնեմը Պ. յօդուածագիրն ալ որ իւր
կօշիկէն վեր չ'ենէ և իւր պաշտպանել
ճգնաժամ Աստուածատու և Գովհանէն
անուն անձանց ձեռք կ'ոյր գործի մ'ըլ-
լալով տեղի չ'տայ իւր անձին անպատ-
ւութեան, որ ծայրայեղ ծանծաղա-
մբտութեան է արդիւնը :

Ապուլեիլ գաւառ մը

1872 Վեար, 2/14 Պոստ

... Միւլէլիլի :

1831 Նիւմէրու. Նիւսիլէնիլտէ,
Պոստատան թարաֆընըլա իրաւ օ-
լունան պիր մէթթուպտա, Բրթէն-
թանլար մէթթէպլէրի իլլին, իքիլէր
չէյրէկ իլէ պիլլէթ տաղըթարազ, պիր
մահէլլէն նուլթ վե երգ սէօյլէմիլլէր
տիր տէնիլմիլ իտի, հազըգաթը հալ
օլարազ իքիլէր չէյրէկ իլէ պիլլէթ տա-
ղըթըլմըլ տըր, անճազ, չիմտիլի հա-
զըր օլան մէթթէպ իլլին եարտըմ օլ-
մաթըպ, 1871 մայիս ալաֆընկա օն-
տա Հաւաքիլ ընկերութիւն նամը իլէ
պաշլանան ընկերութիւնու իրան իթ-
մէքտէն իպարէթ իտի, վե պու ընկե-
րութիւնուն նիւլէթի վե արդուսու
Ալլահըն լուլթի ու եարտըմ իլէ, միլ-
լէթիլիլ իլլին հօճալըլ իլմիլին թահ-
սիլի իլլին, մէճճանէն ֆաղիր չօճուգ-
լար գապուլ օլունմազ. ինչալլահ
տօսթլարըն եարտըմ իլէ ազ վաղըթ-
տան տէվաթ օլունմազընա իւմիտ ի-
տէրիլ, միւլէլիլի, պու մէթթուպու-
մուն զաղէթայի միւլթէպլէրիլլին պիր
Նիւսիլէնիլտէ տէրճ օլունմաթը Նիւազըմ
տըր :

Մ. Պ. Քէ-քէլլէնէ